

PREMIS AMC DE MUSEOLOGIA

Premi Modalitat A

Exposicions Temporals

2020

Museu de Maricel
Sitges

5 de juliol - 13 d'octubre de 2019

REALISME(S) A CATALUNYA, 1917-1936

DEL PICASSO CLÀSSIC
AL DALÍ SURREALISTA

Museu
de Sitges

Ajuntament
de Sitges

Diputació
de Barcelona

LA GUARDIA

Ajuntament de
Sitges de Cultura
de la Ciutat d'Ort

MUSEU DE VALS

LADRA - MUSEUS D'ART
CATALUNYA

Amos el suport de
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Foto: Elia
L'espai de l'obra: 1916
Art: 1917 - Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona

Fitxa tècnica de l'exposició

Llocs i dates:

Museu de Maricel, Sitge: 5 de juliol – 13 d'octubre de 2019

Museu de Valls: 25 d'octubre de 2019 – 19 de gener de 2020

Museu de la Garrotxa, Olot: 1 de febrer – 14 de març de 2020 (tancament obligat pel tema del COVID-19) // 28 de maig – 7 de juny de 2020 (reobertura)

Organitzen i produeixen:

Consorci del Patrimoni de Sitges

Diputació de Barcelona

Ajuntament de Sitges

Museu de Valls

Museu de la Garrotxa (Olot)

Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot

Xarxa de Museus d'Art de Catalunya

Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya

Comissariat:

Mariona Seguranyes, historiadora de l'Art i doctora en Humanitats

Publicacions:

Catàleg de la mostra. Editat en dos idiomes: català i castellà.

Visitants:

L'exposició *Realisme(s) a Catalunya, 1917-1936. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista* ha comptat amb **un total de 17.384 visitants** que, repartits entre les tres seus que ha tingut la mostra, les xifres quedarien de la manera següent:

- * **Museu de Maricel, Sitges: 12.857 visitants**

- * Museu de Valls: 2.077 visitants

- * Museu de la Garrotxa, Olot: 2.450 visitants

Presentació

L'exposició *Realisme(s) a Catalunya, 1917-1936. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista* explora la influència europea en el retorn de l'art català al realisme en el període d'entreguerres.

L'exposició presenta obres de Pablo Picasso, Salvador Dalí, Joan Miró, Joaquim Sunyer, Àngeles Santos Torroella, Josep de Togores, Pere Pruna, i Feliu Elías, entre molts d'altres.

Aquest projecte és una iniciativa dels Museus de Sitges, el Museu de la Garrotxa (Olot) i el Museu de Valls, impulsada a través de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya, i ha estat comissariada per la historiadora de l'art i Doctora en Humanitats, Mariona Seguranyes.

Es tracta d'un nou enfoc d'estudi, innovador en la temàtica de l'art català, la influència del *Rappel a l'ordre* de Jean Cocteau, així com la influència que van exercir la *Nova Objectivitat* alemanya, el *Novecento* italià o el *Realisme màgic*, batejat per Franz Roh en els artistes catalans. *Realisme(s) a Catalunya (1917-1936). Del Picasso clàssic al Dalí surrealista* suposa la prospecció i l'anàlisi d'un dels moments més fascinants i complexos de la història contemporània, com és el període entre les dues guerres mundials, des d'una òptica catalana. La mostra relata les trobades i divergències dels creadors catalans entre el final de la Primera Guerra Mundial i l'esclat de la Guerra Civil espanyola, sacsejats per les grans transformacions socials i polítiques del moment (la Gran Guerra; la Revolució Russa; la mort del president de la Mancomunitat i impulsor del Noucentisme, Enric Prat de la Riba; la Dictadura de Primo de Rivera; els conflictes socials i laborals...). La mostra exposa el retorn al realisme i el classicisme, que varen marcar el context artístic i europeu, i reflecteix com es va manifestar en els artistes catalans. Es tracta dels nous realismes(s) de la pintura catalana, que van de l'exterior a l'interior amb uns referents europeus. Uns temps de recerca, malenconia i evasió.

Obres de diferents col·leccions privades i públiques

El fet que es tractés d'una exposició amb tres seus (Sitges, Valls i Olot), la itinerància de les quals sumava un període de quasi un any, va impedir que totes les obres fossin presents a les tres seus, encara que el catàleg es plantejà un element comú a tot el cicle expositiu.

Als Museus de Sitges hi han estat presents 47 obres, al Museu de Valls 55 i al Museu de La Garrotxa (Olot) 40.

La mostra va presentar obres i documentació procedents de préstecs de les següents institucions culturals nacionals i estrangeres:

Ajuntament de Girona

Alfolí de la Sal - Museu de l'Escala, Ajuntament de l'Escala

Artur Ramon Galeria d'Art, Barcelona

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

Balneari Termes Victòria, Caldes de Montbui

Biblioteca de Catalunya, Barcelona

Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Vilanova i la Geltrú

Centre d'Estudis Dalinians, Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres

Fundació Joan Miró, Barcelona

Fundació Palau, Caldes d'Estrac

Galeria Joan Gaspar, Barcelona

Institut Amatller d'Art Hispànic, Barcelona

Musée d'art moderne de Céret

Musée national Picasso, París

Museu Abelló, Mollet del Vallès

Museu d'Art de Cerdanyola, Cerdanyola del Vallès

Museu d'Art de Sabadell

Museu d'Art Jaume Morera, Lleida

Museu d'Història de Girona

Museu de Montserrat – Abadia de Montserrat

MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona

Museu Picasso, Barcelona

Museu Thermalia, Caldes de Montbui

Tanmateix, es va comptar amb els préstecs de col·leccions privades d'arreu de l'estat, com varen ser els de:

Violette Andrés
Mariette Artigas
Rosa Benet
Lluís Boada
Oriol Bosch
Jordi Busquets
Fernando Casacuberta
Josep Casamartina i Parassols
Laura Cendrós
Ramon Córdoba
Rafael Domènec
Elvira Elias Cornet (+)
Joan Elias
Francesc Fontbona
Jordi Gimferrer
Joan Miquel Llodrà
Raimon Maragall
Aude Marchand
Ricard Mas
Salvador Molins
Vinyet Panyella
Lluís Permanyer
Isabel Pruna
Irma Rognoni
Marta Sisquella
Pep Torner
Adela Torras
Pere Vehí

I tots aquells col·leccionistes que varen estimar més preservar l'anonimat.

L'EXPOSICIÓ: EL FIL NARRATIU

Realisme(s) a Catalunya (1917-1936). Del Picasso clàssic al Dalí surrealista està estructurada en quatre àmbits:

ÀMBIT 1: ANTECEDENTS D'UN CLASSICISME MODERN, 1905-1914

Els nous realisme(s) a Catalunya tenen els seus referents en el primer Cubisme i en els conceptes del *primitivisme* i *mediterranisme* de principis del segle XX, que van esdevenir eixos definidors del Noucentisme.

Artistes com Joaquim Torres-García, Aristides Maillol o Joaquim Sunyer van marcar el retorn a les arrels de la cultura mediterrània i clàssica. Alhora, la presència del Cubisme a Catalunya amb l'exposició a les Galeries Dalmau el 1912 és entesa com una renovació plàstica d'aquell inicial classicisme mediterrani.

Així, doncs, l'estètica mediterrània i l'especulació formal del Cubisme eren part de l'essència d'aquest classicisme renovat.

ÀMBIT 2: A LA RECERCA DE NOVES FIGURACIONS, 1917-1936

L'any 1917 hi ha diversos fets que marquen el final d'una època: a nivell internacional, la Primera Guerra Mundial avança i esclata la Revolució Russa, a més d'esdevenir-se una gran crisi del govern espanyol.

A Catalunya té lloc la mort d'Enric Prat de la Riba, principal impulsor del programa cultural del Noucentisme. S'agreugen els conflictes socials i se succeeixen les vagues. Aquest és també l'any de la gran *Exposició d'Art Francès*, de la visita de Pablo Picasso amb els ballets russos amb motiu de l'estrena de *Parade* a Barcelona i de la publicació del manifest de Torres-García, *Art-Evolució*. D'altra banda, a causa de la Primera Guerra Mundial, Barcelona és plena d'artistes estrangers refugiats, molts dels quals són destacats avantguardistes.

Tots aquests factors provoquen que l'idealisme de l'atzavara i l'oreneta del Noucentisme s'esvaeixi, i un seguit de nous creadors s'articulin en noves agrupacions, com *Els Evolucionistes* o *Els courbets*, a la recerca d'una realitat nova.

A banda, les obres de Feliu Elias volen atrapar la "pura realitat" i desvelen allò estrany i sinistre per expressar el malestar del segle XX.

ÀMBIT 3: PINTORS CATALANS SOTA LA INFLUÈNCIA DE PICASSO

L'obra que Pablo Picasso va crear al llarg de la seva estada a Barcelona el 1917 es trobava entre dos eixos: el *classicisme* i el *tardocubisme*. Algunes d'aquestes composicions van esdevenir un far per a un conjunt de pintors, entre els quals hi havia Josep de Togores, Joan Miró i Francesc Domingo.

Picasso va escollir entre les seves obres per donar als Museus d'Art de Barcelona, una de representativa del classicisme, l'*Arlequí*, que va esdevenir tot un símbol d'aquest nou camí iniciat.

L'altre gran escenari dels realisme(s) és París, el barri de Montparnasse, freqüentat per una sèrie de pintors catalans. Tots ells visiten Picasso, que els ajuda a obrir-se camí. Ens referim, entre d'altres, a Manuel Humbert, Pere Pruna i Francesc Domingo.

Finalment, Salvador Dalí visita amb reverència Picasso el 1926 i les dones picassianes amb un toc de transgressió freudiana emergeixen en la seva obra.

ÀMBIT 4: METAFÍSICA, SURREALISME(S) I LOGICOFOBISME

Giorgio de Chirico i els artistes de la revista italiana *Valori Plastici*, els creadors de la pintura metafísica i de la realitat inquietant, van deixar una empremta ben evident en pintors de casa nostra com Salvador Dalí, el pioner a rebre aquest llegat.

Dalí es va convertir amb un dels grans divulgadors de l'obra de De Chirico, juntament amb els surrealistes parisencs, que el van reinterpretar per mostrar la realitat interior. Àngel Planells i Joan Massanet van rebre la influència de la pintura metafísica a través de Dalí.

En aquests mateixos anys, diversos pintors elaboren obres amb l'estètica de la metafísica, el realisme màgic o la realitat fantasiosa, com Antoni Garcia Lamolla, Àngeles Santos Torroella o Ramon Calsina.

L'*Exposició Logicofobista* de 1936 és el cant del cigne de tota una generació d'artistes que treballen amb els nous llenguatges del realisme màgic, la metafísica i els surrealisme(s). Però la Guerra Civil estroncarà cruelment les seves diverses trajectòries.

Publicacions

Realisme(s) a Catalunya, 1917-1936. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista. Catàleg de l'exposició

Ignasi Domènech (Coordinador)

Edició: Consorci del Patrimoni de Sitges, Museu de la Garrotxa (Olot), Museu de Valls i Xarxa de Museus d'Art de Catalunya, juny 2019

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

Mariona Seguranyes

ANTECEDENTS D'UN CLASSICISME MODERN, 1905-1914

Mariona Seguranyes

REALISME(S) A CATALUNYA, 1917-1936

Mariona Seguranyes

ELS PINTORS DE LA GENERACIÓ DE 1917

Francesc Fontbona

DE CHIRICO, DALÍ... I ELS ALTRES

Ricard Mas

CATÀLEG D'OBRES EXPOSADES:

Àmbit 1: Antecedents d'un classicisme modern, 1905-1914

Àmbit 2: A la recerca de noves figuracions, 1917-1936

Àmbit 3: Pintors catalans sota la influència de Picasso a mitjan anys vint

Àmbit 4: Metafísica, Surrealisme(s) i Logicofobisme

BIBLIOGRAFIA

TEXTOS EN CASTELLANO

MATERIAL DE DIFUSIÓ DE L'EXPOSICIÓ

Cartell promocional

Fulletó - Quadríptic

Vinil exterior